

178. Torstaina 7 päivänä helmikuuta 1991

kello 15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi rikosten yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisesta 6248

Hallituksen esitys n:o 40
Lakivaliokunnan mietintö n:o 15
Suuren valiokunnan mietintö n:o 314

2) Ehdotus laiksi Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 6252

Hallituksen esitys n:o 235
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23
Suuren valiokunnan mietintö n:o 315

3) Ehdotus laiksi lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys n:o 296
Toivomusaloitteet n:ot 904/1987 vp. ja 694/1988 vp.
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24
Suuren valiokunnan mietintö n:o 316

4) Ehdotus laiksi Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutus-säännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta 6255

Hallituksen esitys n:o 273
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27
Suuren valiokunnan mietintö n:o 318

5) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden välillä virka-avusta veroasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 6255

Siv.

Hallituksen esitys n:o 265
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 317

6) Ehdotukset laeiksi veronkantoa koskevien säännösten muuttamisesta .. „

Hallituksen esitys n:o 281
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 97
Suuren valiokunnan mietintö n:o 301

7) Ehdotus laiksi valtion osakasvalan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä .. 6256

Hallituksen esitys n:o 300
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 100
Suuren valiokunnan mietintö n:o 319

8) Ehdotus laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 311
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 101
Suuren valiokunnan mietintö n:o 320

9) Ehdotukset laiksi oikeudesta entiseen tiealueeseen annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 6277

Hallituksen esitys n:o 36
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 40
Suuren valiokunnan mietintö n:o 321

Siv.

	Siv.		Siv.
10) Ehdotus laiksi vesilain muuttamisesta	6277	16) Ehdotus laiksi velvoitetyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa	6301
Hallituksen esitys n:o 217		Hallituksen esitys n:o 301	
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 41		Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 61	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 322		Suuren valiokunnan mietintö n:o 331	
11) Ehdotus laiksi virallisista kääntäjistä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	”	17) Ehdotukset laeiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain sekä tieliikennelain 84 §:n muuttamisesta ..	6303
Hallituksen esitys n:o 269		Hallituksen esitys n:o 286	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 29		Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 323		Suuren valiokunnan mietintö n:o 328	
12) Ehdotus laiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain muuttamisesta	6278	18) Ehdotukset laeiksi sotilaskurinpitolain ja rikoslain 2 luvun 1 §:n muuttamisesta	”
Hallituksen esitys n:o 270		Hallituksen esitys n:o 242	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 30		Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 19	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 324		Suuren valiokunnan mietintö n:o 329	
13) Ehdotukset laeiksi korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä ja eräiden korkeakoululakien kutsumismenettelyä koskevien säännösten kumoamisesta	”	19) Ehdotukset laiksi hyödyllisyysmallioikeudesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi	6304
Hallituksen esitys n:o 251		Hallituksen esitys n:o 232	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31		Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 20	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 325		Suuren valiokunnan mietintö n:o 330	
14) Ehdotukset laeiksi Helsingin yliopistosta ja Helsingin yliopistosta annetun lain voimaannpanosta	6280	Ainoa käsittely:	
Hallituksen esitys n:o 250		20) Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1989 sekä valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1989	6305
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 32		Mainitut kertomukset (K n:ot 13 ja 15)	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 326		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 103	
15) Ehdotukset laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a ja 31 §:n sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta	6290	21) Kertomus niistä toimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n toiminnan tukemisesta valtion ja valtionenemmistöisten yhtiöiden varoin ja toimenpitein ovat antaneet aiheutta	6307
Hallituksen esitys n:o 319		Mainittu kertomus (K n:o 17)	
Lakialoite n:o 140		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 104	
Toivomusaloitteet n:ot 878, 888 ja 958/1987 vp., 693 ja 730/1988 vp., 531, 598 ja 599/1989 vp. sekä 714, 727 ja 795		Esitellään:	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 62		22) Ed. T. Roosin ym. lakialoite n:o 145 laiksi työntekijäin eläkelain 2 §:n muuttamisesta	6310
Suuren valiokunnan mietintö n:o 327			

	Siv.	Siv.
Pöydällepanoa varten esitellään:		
23) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi (HE n:o 73)	6310	laeiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta ja yleisten asiakirjojen julkisuudesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta (HE n:o 33) 6310
24) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 18 lakialoitteesta laiksi valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n muuttamisesta (LA n:o 139)	„	34) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 33 hallituksen esityksen johdosta laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista (HE n:o 320)
25) Lakivaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksen johdosta riita-asia-ain oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista alioikeuksissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE n:o 15)	„	35) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 31 hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaisvaltuutetusta (HE n:o 169)
26) Lakivaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksen johdosta laiksi oikeudenkäymiskaaren sekä eräiden muiden lakien tiedoksiantoa riita-asioissa koskevien säännösten muuttamisesta (HE n:o 16)	„	36) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 32 hallituksen esityksestä Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja siihen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä (HE n:o 266)
27) Lakivaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksen johdosta oikeudenkäymiskaaren pöytäkirjaa ja tuomiota koskevien säännösten uudistamisesta riita-asioissa (HE n:o 154)	„	37) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 106 hallituksen esityksen johdosta laiksi investointiverolain muuttamisesta (HE n:o 316)
28) Lakivaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta turvaamistointia koskevan lainsäädännön uudistamisesta (HE n:o 179)	„	38) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 46 hallituksen esityksestä eräiden kunnan ympäristönsuojelulautakuntaa, terveyslautakuntaa ja rakennuslautakuntaa koskevien säännösten muuttamisesta (HE n:o 295)
29) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksestä ulkomaalaislaiksi (HE n:o 47)	„	Puhetta johtaa puhemies Sorsa.
30) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksestä laiksi poliisin hallinnosta (HE n:o 221) ...	„	Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ajo, Antvuori, Björkstrand, Heikkinen, Jaakonsaari, Joutsensaari, Koistinen, Kääriäinen, Lehtosaari, Louekoski, Löyttyjärvi, Renko, Taxell, Tykkyläinen, Tätkämaa ja Väyrynen.
31) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 43 hallituksen esityksestä laiksi Kyrönjoen erityissuojelusta (HE n:o 34)	„	Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Kääriäinen.
32) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 44 hallituksen esityksestä laiksi Kolin kansallispuistosta (HE n:o 307)	„	Ilmoitusasiat: Lomanpyynnöt
33) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 45 hallituksen esityksestä		Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Löyttyjärvi sekä yksityisasioiden takia edustajat Björkstrand, Heikkinen, Koistinen, Kääriäinen,

Renko, Taxell, Tykkyläinen ja Tähkämaa sekä tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Lehtosaari ja Väyrynen.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:o 695, 720 ja 721. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi rikosten yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 40
Lakivaliokunnan mietintö n:o 15
Suuren valiokunnan mietintö n:o 314

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 314. Ensinnäkin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Nyt toisessa käsittelyssä oleva lakiesitys rikosten yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisesta sisältää sangan olennaisia muutoksia rangaistusjärjestelmämme keskeisiin osiin.

Uudistus sinänsä saattaa olla asianosaisille selkeämpi kuin nykyinen vaikeaselkoinen yhdistämismatematiikka. Tämän uudistuksen kautta päästään siihen tarkoitukseen, jota nykyiset vallalla olevat johtavat kriminalistit edustavat, eli rangaistustasoa päästään jälleen kerran alentamaan entisestään. Näinhän on tehty jo vuosikautia. Erityisesti rangaistustason alentamiseen päästään tapa- ja ammattirikollisten kohdalla. Esityksen mukaan kaikista rikoksista tuomitaan yksi yhteinen rangaistus, oli niitä kuinka paljon tahansa. Koska laajoista rikossarjoista tullaan

tuomitsemaan lain voimaantulon jälkeen yksi rangaistus, joka on usein huomattavasti lievempi kuin voimassa olevan lain mukaan, seuraa siitä käsitykseni mukaan väistämättä, että yksittäistenkin rikosten rangaistukset tulevat alenemaan. Itse en usko, että tämä on suuren yleisön tahto, mutta eihän se mitään, kunhan rikollisia suosivaa linjaa voidaan viedä järkähtämättömästi eteenpäin, niin kuin suurilla hallituspuolueilla näyttää olevan tahto.

Esityksen 7 luvun 2 §:n mukaan ankarinta enimmäisrangaistusta ei saa ylittää enempää kuin yhdellä vuodella, jos ankarin enimmäisrangaistus on vuosi ja kuusi kuukautta, kahdella vuodella, jos ankarin enimmäisrangaistus on vankeutta vähintään yksi vuosi ja kuusi kuukautta mutta vähemmän kuin neljä vuotta, sekä kolmella vuodella, jos ankarin enimmäisrangaistus on vankeutta määräajaksi, vähintään neljä vuotta. Tuntien käytäntöä nämä ylitykset ovat mitättömiä. Sen johdosta olen jättämässäni vastalauseessa esittänyt näiden ylitysten nostamista verrattuna lakiesityksessä olevaan.

Todella lievältä tuntuu lakiesityksen mukainen yhteisrangaistus silloin, kun rikoksesta seuraa vain sakkoa, koska yhteisaikaa laskettaessa katsotaan sakkojen vastaavan yhteensä yhtä kuukautta vankeutta. Käsitteeni mukaan sakkojen muuntaminen, jos asian voi näin ilmaista, tulisi olla laskettaessa vankeusrangaistusten yhteisaikaa kolme kuukautta.

Esityksen 7 luvun 3 §:ssä määritellään yhteinen sakkorangaistus enintään 240 päiväsakkoon. Tämä tuntuu todella lievältä, kun vertaa asiaa esimerkiksi rattijuopumuksiin, joista käytännössä aina tuomitaan sakkorangaistukseen. Toisaalta törkeästä rattijuopumuksesta vähin sakkorangaistus on 60 päiväsakkoa. Jos henkilöllä on useita tämän tyyllisiä tekoja, joista tuomitaan sakkorangaistukseen, esityksen mukaan tukkualennus rangaistuksista on todella huomattava.

Eniten lakiesityksessä kummastusta herättää 7 luvun 6 §. Ehdotuksen mukaan ehdollinen vankeusrangaistus ei katkaisisi enää kilpailua, eli saman henkilön pidemällä aikavälillä tekemien rikosten rikosoikeudellinen katkeaminen voi toteutua ainoastaan ehdottoman vankeusrangaistustuomion kautta. Tältäkin osin ei, kuten ei juuri muutenkaan, esitetä mitään perusteluja

ratkaisun tueksi. Ainoa todellinen kannanotto on oikeusministeriön käsitys siitä, että nykyisin voidaan lähteä sillä tavoin liikkeelle, että konkurrenssin katkaisemista koskevia säännöksiä laadittaessa on kiinnitettävä huomiota lähinnä käytännön seikkoihin eli mistä rangaistuksista on määrättävä yhteinen rangaistus, eikä niinkään tuomion muistutusvaihtuksiin. Tämä on sitä uutta ajattelutapaa ja hyssytyslinjaa, jonka taakse eduskunnan enemmistö näyttää menevän. Näin ainakin tapahtui lakivaliokunnassa asiaa käsiteltäessä.

Aikaisemminhan rangaistuksella ainakin yritettiin muistuttaa rikoksente kijää siitä, että yhteiskunnassa on joitakin normeja, joita olisi noudatettava. Onkin mielenkiintoista seurata, miten uusi ajattelutapa tulee vaikuttamaan mm. nuoriin rikoksente kijöihin, jotka huomaavat, että yhteiskunta ei puutu tekoihin millään tavalla, vaikka esimerkiksi kuinka potkisi iäkkäitä mummoja.

Ehdollista ja ehdotonta vankeusrangaistusta ei tulisi asettaa tässä suhteessa erilaiseen asemaan. Kuten äsken totesin, tuomion konkurrenssin katkaisevaa vaikutusta on perinteisesti perusteltu sillä, että lakia rikkonut saa yhteiskunnalta moitteen rangaistuksen muodossa tuomitsemishetkellä tiedossa olleista rikoksista. Mielestäni ei ole merkityksellistä, tuleeko tuo moite ehdollisen vai ehdottoman vankeusrangaistuksen muodossa. Tämän johdosta rangaistuksen katkeavan vaikutuksen tulisi olla sama. Käytännössä yhtenäisrangaistusjärjestelmään siirryttäessä ehdotetulla konkurrenssin katkaisemisella ne rikoksente kijät, jotka jatkavat rikollista toimintaansa ehdollisen rangaistustuomion saatuaan, tuomitaan myöhemmässä oikeudenkäynnissä yhteen ainoaan rangaistukseen, joka käsittää ajanjakson ennen ja jälkeen ehdollista vankeusrangaistusta. Tällöin tuomittava rangaistus saattaa mielestäni useimmiten muodostua kohtuuttoman lieväksi.

Arvoisa puhemies! Tulen lain yksityiskohteisessa käsittelystä tekemään lakiin vastalauseen mukaiset pykälämuutosehdotukset.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vain ed. Vistbackan esityksen johdosta sen, että lakivaliokunta kyllä melkoisesti ankaroihti hallituksen esitystä. Aivan kaiken todennäköisyyden ja kokemusperäisen tiedonkin mukaisesti ran-

gaistusmaksimit kyllä riittävät. Se näkyy selvästi, että ed. Vistbacka ei ilmeisesti ole nykymuotoisen rangaistusten yhdistämisen kanssa ollut tekemisissä. Kyllä kaikki asianosaiset tuomioistuimesta tuomittaviin varmasti toivovat, että se systeemi saadaan muutetuksi.

Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota myös siihen, kun arvoisa oikeusministeri näyttää olevan paikalla, joskaan ei ehkä kuuntele, että lakivaliokunta nyt toiseen kertaan esittää hyvin vakavan toivomuksen siitä, että Suomessa siirryttäisiin ns. reaalarangaistusjärjestelmään, joka tarkoittaa sitä, että hallintoviranomaiset eivät määräävästi hallintopäätöksillä vaikuta rangaistustuomioitten pituuteen. Ellei oikeusministeri nyt ala ottaa opikseen, niin pahoin pelkään, että sitten Strasbourgin ihmisoikeustuomioistuin on se, joka joutuu ottamaan kepin käteensä Suomen oikeusministeriön suhteen.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Niinistö totesi, että allekirjoittanut ei ole ollut tekemisissä näitten asioitten kanssa. En tiedä, kuinka paljon ed. Niinistö on ollut. Ehkä yhtä paljon olemme olleet vihreän pöydän toisella puolella, mutta ehkä allekirjoittanut enemmän myös sillä toisella puolella samassa salissa. Tämän vajaan neljän vuoden aikana ehkä kumpikaan ei ole käytännössä rangaistuksia laskenut yhteen.

Puheenvuorossani en kritisoinut niinkään järjestelmää, vaan nimenomaan enimmäisrangaistuksia, koska käytännössä nimenomaan pitkissä sarjoissa tulee eräs ongelma nimenomaan siitä, että katto tulee liian nopeasti vastaan.

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Tämän eduskunnan aikana on tehty suuria muutoksia rikoslainsäädäntöön. Rikoslain kokonaisuudistus on aloitettu ja sen ensimmäinen vaihe viety läpi, jossa nimenomaan asteikkoihin puututtiin. Esitutkinta- ja pakokeinolaki on uusittu, samoin ehdonalaiseen rangaistukseen pääsyä koskevia säännöksiä muutettu. Samaan uudistusten sarjaan kuuluu rikosten yhtymistä koskeva lainsäädännön uudistaminen. Nämä kaikki lait ovat olleet saman suuntaisia. Niillä on kaikilla ollut yhteinen tavoite. Se on ollut vankimäärien tuntuva alentaminen. Tavoite

on periaatteessa aivan oikea ja kannatettava, mutta sitä ei voi hyväksyä, että vankimäärien alentamiseen pyritään hinnalla tahansa eli vaarantamalla kansalaisten turvallisuus ja heikentämällä poliisin toimintamahdollisuuksia rikosten tekijöiden toimintamahdollisuuksiin verrattuna.

Laki merkitsee hyväksyttynä nimenomaan useista rikoksista tuomitun henkilön kokonaisrangaistuksen lievenemistä. Oli hyvä, että lakivaliokunta edes suostui hieman korjaamaan hallituksen esityksen heikkoutta. Silloin olisi liikkumavara rangaistuksen määrittämisessä ollut vielä pienempi kuin nyt. Mutta tämäkin liikkumavara, mikä nyt tulee lakiin voimaan, on liian pieni. Eihän se, jos on mahdollisuus määrätä isompi ja pienempi kokonaisrangaistus, merkitse sitä, että kaikissa tapauksissa sovelletaan ankarampaa kokonaisrangaistusta. Mutta tiedämme, että rikokset monipuolistuvat, monen rikoksen sarjoja on varsin paljon ja ne ovat sen laatuksia, että niissä tarvitaan liikkumavaraa, jos ei haluta mennä siihen, että rangaistusten ankaruus häviää kokonaan silloin, kun tekee riittävän monta rikosta.

Tämän vuoksi vähintään, mitä lakivaliokunta olisi voinut ja nyt isossa salissa voitaisiin tehdä, on se, että ankarimmat enimmäisrangaistukset olisi määritelty sen mukaan kuin ed. Vistbackan ja allekirjoittaneen vastalauseessa on. Se olisi antanut asianmukaista liikkumavaraa, ja se ei olisi merkinnyt kyseenalaista suuntausta rangaistusten olennaiseen lievenemiseen. Rikospoliitikamme linja on erittäin huolestuttava, kun tiedetään, että ammattimaiset rikokset, rikosten kansainvälistyminen ja teknistyminen kasvavat.

Jo silloin, kun rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäinen vaihe ja nimenomaan esitutkinta- ja pakkokeinolaki saatiin aikaan, luvattiin poliisille lisää 450 esitutkintavirkkaa. Luvatuista viroista ei ole vielä puoliakaan myönnetty eikä niiden myöntämisestä ole tietoaakaan. Samalla kuitenkin poliisin mahdollisuudet suorittaa esitutkintaa vaikeutuvat ja poliisin tehtävät lisääntyivät.

Käsiteltävänä olevassa uudistuksessa nimenomaan tulee mm. syyttäjäien työmäärä kasvamaan ja oikeuslaitoksessa muutoinkin tullaan tarvitsemaan lisää virkoja, mm. jälkikokkurrenssimenettely aiheuttaa uusien menettelytapojensa vuoksi paljon lisätyötä syyttäjille ja alioikeuksille, aivan kuten valio-

kunta kannanotossaan lausuu. Tämän vuoksi tulisi riittävät henkilöstövoimavarat turvata. On välttämätöntä, että ne myös käytännössä turvataan.

Toinen ongelma, mikä tähän liittyy, on se, että meillä oikeuksissa ei ole vielä valtakunnallista vastaajarekisteriä. Vuoden 1992 alusta siinä ovat kaikki alioikeudet ja kaupungiviskaalin virastot, mutta nimismiespiirien mukaantulosta ei sitä vastoin vielä ole tietoa, vaikka nimismiespiirit muodostavat varsin suuren osan niistä viranomaisista, jotka nimenomaan liittyvät olennaisesti lakiin. Sen vuoksi olennainen edellytys lain asialliselle menestyksekkäälle toteuttamiselle, edes jonkinlaiselle, on se, että valtakunnallinen vastaajarekisteri todella saadaan käyttöön siihen mennessä, kun laki tulee voimaan.

On valitettavaa, että eduskunta on mennyt kyseenalaisille linjoille rikoslainsäädännön uudistamisessa nimenomaan silloin, kun on kysymys siitä, minkälaisia rangaistuksia rikoksista annetaan. Kun rikoksista ei rangaista, sekin on jo omiaan edistämään rikollisuuden määrää ja heikentämään kansalaisten turvallisuutta, mistä meillä valitettavan paljon on käytännön esimerkkejä etenkin pääkaupunkiseudulla. Toivottavaa on, että hallitus tarkoin seuraa tämän eduskuntakauden aikana hyväksytyjen lakien seurauksia ja ripeästi ryhtyy tarvittaviin korjaustoimiin, kun epäkohtia ilmenee, sillä niitä on jo nyt ilmennyt, mutta ei vain haluta tunnustaa sitä yhteyttä, mikä näiden muutosten ja yhteiskunnassa tapahtuvien rikollisuusilmiöiden välillä on.

Ed. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on silkkaa populistia väittää, että tällä lähinnä teknisellä uudistuksella pyritään vankimäärien alentamiseen hinnalla millä hyvänsä. Yhtenäisrangaistus on ollut mm. Ruotsissa voimassa pitkän aikaa. Se on todettu hyväksi ja toimivaksi.

Ainoa ongelma tässä on se, mihin myös ed. Moilanen puheenvuorossaan viittasi, että saattaa syntyä ns. jälkikokkurrenssitapauksia Suomessa herkemmin kuin Ruotsissa. On todettu, että Ruotsissa jälkikokkurrenssitapaukset on voitu liki kokonaan välttää. Lakivaliokunta on nimenomaan edellyttänyt, että samaan asiantilaan tulisi päästä myös Suomessa. Siihen päästäneen sillä, että atk-

rekisteri tullaan saattamaan asianmukaiselle tasolle. Tätä lakivaliokunta nimenomaan edellyttää, ja yhtenäisrangaistuksen voimaantuloaika on säädetty niin pitkäksi, että myös Suomessa atk-rekisterin asianmukaiselle tasolle saattaminen ehditään ajoissa tehdä. Tämä on se ongelmakysymys. Muutoin uudistus on mitä suotavin ja toivottavin.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pohjolalle toteaisin, että mielestäni ei ole kysessä täysin tekninen ratkaisu nimenomaan konkurrenssin katkaisemisen osalta, jossa nyt on lähdetty siihen, että ainoastaan ehdoton vankeusrangaistus katkaisee. Tämä on minun mielestäni suurin ongelma, mikä lakipakettiin kokonaisuudessaan liittyy.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen aivan samaa mieltä, että yhtenäisrangaistusjärjestelmä sinänsä on kannatettava uudistus. Mutta tässä on se ongelma, että rangaistuskäytännöt ovat liian alhaiset ja tällä tavalla liikkumavara liian pieni. Tavanomaisin puolustelu, mitä näille verhoituille uudistuksille annetaan, on nimenomaan se, että tämä on vain tekninen uudistus ja ei sinänsä vaikuta juuri mihinkään. Eihän sellaisia uudistuksia tarvitse tehdä, jotka eivät mihinkään vaikuta.

Mitä tulee vankimäärien alentamiseen, ei tämä laki yksin sitä tee. Mutta totesinkin, että on ollut järjestelmällinen tendenssi se, että meillä kaikki uudistukset, joita tällä alalla on tämän eduskunnan aikana tehty, ovat olleet saman suuntaisia eli ovat olleet edistämässä hinnalla millä tahansa vankimäärien alentamista. Sen sijaan on myönteistä se, että on etsitty vaihtoehtoisia rangaistuksia, ja niitä pitää edelleen etsiä. Mutta tosiasiaksi jää se, että me tässä yhteiskunnassa valitettavasti ennalta ehkäisevästä työstä huolimatta tarvitsemme edelleen vankeusrangaistuksia. Kun rikollisuus kovenee, kansainvälistyy, tulee huumeita jnp., yhä enemmän näitä ongelmia, täytyy oikeudella olla menetelmät, joilla saadaan riittävä liikkumavara rangaistuksia määrättäessä.

Oikeusministeri Halonen: Herra puhemies! En voi puuttua kaikkiin ed. Moilasan puheen yksityiskohtiin, mutta muutama. Ensinnäkin hän sanoi, että nimismiespiirit

pitäisi saada mukaan samaan uudistukseen, ja hän tietää varmaan alioikeusuudistuksen yhteydessä saaduista asiantuntijalausunnoista sen, että oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö tekevät jo tällä hetkellä yhteistyötä tämän asian hoitamiseksi.

Mitä tulee siihen, onko tämä eduskunta tehnyt kaikkensa sen puolesta, että vankimäärä alenisi, niin mielestäni on jo aivan ilmeinen asia, että tähän on ollut aihetta. Meillä on ollut yksi Euroopan korkeimpia vankimääriä asukasmäärän nähden aikaisemmin, ja nyt me olemme aivan normaali-valtio tässä mielessä. Mutta tulokset eivät kyllä näy ehkä sillä tavoin kuin ed. Moilanen on pelännyt. Meillä on 350 vankia tällä hetkellä enemmän kuin tähän aikaan oli viime vuonna, joten ed. Moilanen voi olla aivan rauhassa siitä, että vankilassa on tarpeeksi vankeja.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Olen neljän vuoden aikana omasta mielestäni pyrkinyt toiminaan terveen kriminaalipolitiikan muodostamiseksi tässä maassa. Kun katselen taaksepäin, niin muistan, että olen ainoastaan yhden sanan saanut poistetuksi jostain lakiehdotuksesta. Se on aika vähän kyllä. Tämänkin puheenvuoron pidän sen takia vain enää, koska toivo on kaikki menetetty, että saisin pisteen puhepörsissä.

Käytin tästä puheenvuoron edellisessä istunnossa. Haluan korostaa sitä, että valiokunnassa on lain 2 §:ään, joka koskee yhtenäisrangaistusten kattoja, tehty tietynlainen positiivinen muutos. Mutta kaikkein vaikein ongelma tässä laissa niin kuin aikaisemmin on mainittu, on se, että konkurrenssi ei katke ehdollisen rangaistuksen kautta.

Kun ehdollisia rangaistuksia tullaan jakamaan entistä enemmän, useita peräkkäinkin, tämä merkitsee sitä, että rikoksetekijä saa kaikki myöhemmätkin rikoksetjunsaa samaan laskuun kuin on aikaisemmin häntä rangaistu, saa tehdä kolme neljäkin monilukuista rikosketjua, ja se saatetaan laskea aina samaan rangaistukseen, joka on jo aikanaan määrätty, tai lisäys on täysin mitätön. Tämä on todella ongelma tässä. Minä uskon, että ministeri Halonenkin ymmärtää, mitä tarkoitan, totta kai ymmärtää alan henkilönä.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Ministerin suusta kuulimme sen, että uudistuksen

tavoitteet eivät ole toteutuneet edes vankimäärien alentamisen osalta, mutta sen sijaan uudistus on ollut omiaan alentamaan rikosten selvittämistä ja on ollut omiaan edistämään kansalaisten turvattomuutta. Nämä suuntaukset ovat huolestuttavia. Silloin meidän kaikkien täytyy yhdessä vakavasti pohtia, miten rikollisuutta saadaan kuriin, eikä vain tyytyä letkauttelemaan vankien määrän riittävydestä ja vankiloiden toiminnan pysymisestä.

Mutta sen sijaan toinen vankiloihin liittyvä kiireellistä korjausta vaativa seikka on se, että me tarvitsemme pieniä vankiloita nykyisten mammuttilaitosten sijasta, jotta siltä osin, kuin vankeusrangaistus on välttämätön, voitaisiin aikaan saada vankilan koulutava, kasvattava ja työllistävä vaikutus eikä vankila olisi vain säilytyspaikka kaikkine niine haittoineen, mitä vankilalaitosjärjestelmässä tänä päivänä valitettavasti hyvistä pyrkimyksistä huolimatta on.

Oikeusministeri Halonen: Herra puhemies! Olen pahoillani, jos ed. Moilanen ottaa minun toteamukseni siitä, mikä on monivuotisen vankikehityksen muutos ollut viimeisen vuoden aikana, letkauksena.

Mutta minä myös omalta osaltani aiheellisesti voin pahoittaa mieleni siitä, jos huolimatta mielestäni varsin laajasta yksimielisyydestä, jonka rangaistusten seuraamusjärjestelmän monipuolistamisesta, vankeinhoidollisesta uudistamistavoitteista ja muista näkökohdista olisi pitänyt vallita ainakin neuvottelukunnassa ja myös eduskunnassa, nyt vaalien läheisyys saa aikaan sen, että tämän hallituksen esityksen yhteydessä otetaan esille vain yleisesti asiaan liittyviä asioita ja väitetään suhteellisen keveästi, että hallituksen tai oikeusministeriön tavoitteena on ollut vain yksisuuntaisesti jotakin. Kuitenkin tästä asiasta on ollut hedelmällinen ja rakentava keskustelu ainakin nämä neljä vuotta, jotka nyt muistan tältä kaudelta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Ehdotus laiksi Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 235

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 23

Suuren valiokunnan mietintö n:o 315

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 315. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 296

Toivomusaloitteet n:ot 904/1987 vp. ja 694/1988 vp.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 24

Suuren valiokunnan mietintö n:o 316

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 316. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus perustuu YK:n lapsen oikeuksien julistukselle. Tämän tarkoituksena on lapsen aseman kaikinpuolinen parantaminen monin tavoin.

Niihin kuuluvat myös humanitäariset seikat. Viime vuoden lopulla pidettiin YK:ssa lapsen oikeuksia käsittelevä juhlallinen istunto, jossa lukuisien maiden valtionpäämiehet olivat osallisina. Nyt kun tästä on kulunut viisi kuukautta, tuntuu siltä, että lapsen oikeuksien suojeleminen on unohtunut. Se ei ole ollut päällimmäisellä sijalla, kun on ryhdytty sotatoimiin.

Tämä sopimus velvoittaa sopimuspuolia eli hallituksia toimittamaan määräajoin yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevia raportteja. On mielenkiintoista nähdä, miten sodassa mukana olevat maat tulevat raporteissaan selittämään, miten täysimittaisen sodan aloittamisella ja jatkamisella, josta rintaman molemmilla puolilla olevat ovat vastuussa, on edistetty lapsen oikeuksien toteutumista ja miten sodan oloissa lapsen oikeudet on pyritty turvaamaan. Ei riitä se, että perustetaan pakolaisleirejä sotaa pakoon lähtevien lasten ja naisten aseman turvaamiseksi. Sopimuksen velvoitteet tuskin ovat olleet kunniaa kummankaan puolen strategiaa ratkaisuja pohdittaessa.

Nyt saattaa olla enemmän, mutta silloin kun esitys eduskunnalle on annettu, sopimuksen oli ratifioinut 34 valtiota ja 105 valtiota oli tämän sopimuksen allekirjoittanut. Suomen osalta tätä ehdotetaan nyt ratifioitavaksi. Hallitus esittää kuitenkin, että alle 18-vuotiaiden vapaudenriistoa koskevaan artiklaan tehtäisiin varauma. Tässä vedotaan siihen, että myös niin sanottuun kp-sopimukseen eli YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevaan sopimukseen on varauvat tältä osin tehty.

Sosiaalivaliokunnassa asiaa käsiteltiin ja monet asiantuntijat esittivät, että varaumaa ei pitäisi tehdä. Eräissä asiantuntijalausunnoissa todettiin, että esimerkiksi mielenterveyslain osalta on kyse siitä, että nuorilla, alle 18-vuotiailla on oikeus saada hoitoa siten, että he eivät joudu sijoitetuiksi aikuisten kanssa samalle osastolle. Kyseessä olisi noin 100—150 nuorta, eli tarvittaisiin 5—6 hoitopaikkaa läiniä kohti, jotta tämä ongelma voitaisiin ratkaista. Mielestäni Suomella on voimavarat hoitaa asiat kuntoon.

Toinen tilanne, missä tämän artiklan velvoitteet eivät täyty, liittyy vankiloolosuhteisiin. Alle 18-vuotiaita pidetään vankiloissa yhdessä aikuisten kanssa. Myöskään tämä ei koske suurta joukkoa nuoria. Tämän ongel-

man ratkaisu on varmasti mahdollinen, jos todella halutaan.

Valiokunnan käsittelyssä tuotiin esille se, että nuoria ei ole sijoitettu Keravan nuorisovankilaan, joka on ainoa nuorisovankila, vaan lähemmäksi kotipaikkakuntaansa aikuisten vankilaosastoille sillä perusteella, että lapsen omaisilla olisi paremmat mahdollisuudet tavata lastaan, pitää yhteyttä. Tämä on varmasti tärkeä perustelu ja tätä ei ole syytä unohtaa, mutta kuten totesin, tässä ei ole kysymys niin suurista määristä, ettei näitä asioita voida järjestää, kun siihen halua löytyy.

Suurimpana ongelmana tuotiin esiin kuulustelutilanteet, esitutkinta, ja tässä yhteydessä ei ole tiloja, joissa nuoret voitaisiin pitää erillään aikuisista. Vaikka tässä määrä varmasti on suurempi, niin en usko, että tämäkään on niin suuri ongelma, ettei sitä voida ratkaista, jos ratkaisu todella halutaan löytää. Mehän hyvin tiedämme, että yleensä vankilat ovat kouluja rikoksen tielle johdattamiseen tai kouluja siihen, että kun rikoksen tielle on kerran hairahtunut, niin siellä helposti pysyy. On vaikea päästä irti kierteestä, ja tämän vuoksi tämän artiklan ratifioiminen on mielestäni tärkeätä.

Tästä asiasta ovat lausuneet sekä sosiaalivaliokunta että ulkoasiainvaliokunta, ja hallituksen tulisi mielestäni toimia niin, että varauman tarve voidaan poistaa jo ennen kuin tämä asia lopullisesti tulee ratifioituksi eli tallennetuksi, ja sehän astuu sitten siitä 30 päivän kuluttua voimaan.

Sosiaalivaliokunnassa tuli esille myös uskonnonvapauslain ristiriita tämän sopimuksen kanssa. Lastensuojelun Keskusliitto kiinnitti valiokunnan huomiota tähän asiaan. Sen lausunnossa todetaan, että uskonnonvapauslain mukaan ”15 vuotta täyttänyt olkoon oikeutettu yksin eroamaan uskonnokunnasta tai siihen liittymään, jos vanhemmat tai se heistä, joka lasta kasvattaa, taikka holhooja siihen suostuu”. Säännös siis korostaa lapsen mielipiteen kuulemista, mutta jättää päätäntävällän vanhemmille. Lastensuojelun Keskusliitto esitti harkittavaksi uskonnonvapauslain 7 §:n 2 momentin muuttamista kuulumaan: ”15 vuotta täyttänyt olkoon oikeutettu yksin eroamaan uskonnokunnasta tai siihen liittymään.” Mielestämme tämä muutos uskonnonvapauslakiin tulisi tehdä.

Valiokunnalle tuotiin esiin myös se, että 15-vuotiaat eivät voi järjestää yleistä kokousta, vaikka tämä sopimus edellyttää, että tämä olisi mahdollista, esimerkiksi rauhan puolesta tapahtuva kokous. En näe mitään estettä sille, ettei 15-vuotiaalla pitäisi olla oikeus myös yleisen kokouksen järjestämiseen varsinkin niissä tarkoituksissa, mitä tämä sopimus edellyttää. Tämä edellyttää varmasti myös lainmuutosta.

Sosiaalivaliokunta asiantuntijoiden kuulemisen perusteella kiinnitti erityisesti huomiota myös siihen, että hallituksen esityksen perusteluissa ei lainkaan vertailla sopimuksen määräyksiä Suomessa voimassa olevaan lainsäädäntöön. Yleissopimuksen yksityiskohtainen kuvauskin on vain sopimuksen kuvaamista sitomatta sitä Suomen voimassa olevaan lainsäädäntöön, hallintoon ja tosiasialliseen tilanteeseen, ja ainoastaan tämän varauksen osalta asiaa on selvitetty tarkemmin.

Valiokunta katsoi, että tulee tehdä selvitys käsiteltävänä olevan sopimuksen suhteesta Suomen lainsäädäntöön, ja tämä on tärkeä asia. Hallitus on tehnyt tällaisen selvityksen ainoastaan Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen hyväksymisen yhteydessä tai ennen kuin tämä sopimus tuotiin eduskunnan hyväksyttäväksi. Sen on tehnyt silloin oikeusministeriön palveluksessa ollut tuomari Matti Pellonpää osastopäällikön tekemän päätöksen perusteella.

Tästä lapsen oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta vastaava selvitys tulisi tehdä, samoin myös varmaan tänne pikapuoliin tulevat Euroopan neuvoston sosiaalisesta peruskirjasta. Tässä on samasta ongelmasta kysymys. Perustavaa kartoitusta ei ole asiassa tehty. Olisi erittäin tärkeätä, että yksissä kansissa olisivat koottuina kaikki vertailut, mitä artiklat edellyttävät ja miten Suomen lainsäädäntö näihin vastaa.

Kun etukäteen tätä selvitystä ei ole tehty, niin ei ole liian myöhäistä tehdä se sen jälkeen, kun eduskunta on sopimuksen hyväksynyt.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Ulkoasiainvaliokunnassa käydyssä keskustelun kärki suuntautui siihen tosiasiaan, että eri maat suhtautuvat kansainvälisiin julistuksiin ja sopimuksiin ja niiden ratifiointiin eri tavalla. Oli perusteltua aihetta olettaa, että eräät

maat ilman varauksia yhtyvät tällaisiin julistuksiin ja sopimuksiin, vaikka tosiasiallinen tilanne näissä maissa on esimerkiksi vankilaolosuhteita ajatellen paljon huonompi kuin Suomessa. Todettiin, että Suomi noudattaa näitä kansainvälisiä sopimuksia ja julistuksia hyvin tunnontarkasti ja siitä epäilemättä johtuu, että oli ehdotettu varauksen jättämistä.

Kun tosiasia kuitenkin on se, että Suomi monissa suhteissa noudattaa hyvin mm. juuri vankien sijoittamista ajatellen kaikkia sopimuksia ja inhimillisiä vaatimuksia, ulkoasiainvaliokunta liitti mietintöönsä juuri tämän lausuman, joka on: "Ulkoasiainvaliokunta edellyttää, ettei Suomi tee yleissopimukseen varaumaa, jos tosiasiallinen tilanne Suomessa saadaan esimerkiksi hallinnollisin ohjein vastaamaan 37. artiklan määräyksiä."

Ed. Wasz-Höckert: Herra puhemies! Totean ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoron johdosta, että kun talousvaliokunnassa käsitelimme mielenterveyslakia, se sai sellaisen muodon, joka ymmärtäkseni täyttää kansainväliset vaatimukset siinä mielessä, että meillä on viisi lääketieteellistä tiedekuntaa, joiden yhteydessä on lasten- ja nuorisopsykiatrian professorin virat ja vastaavasti klinikat. Näissä voidaan hoito järjestää.

Ed. Almgrenin puheenvuoro on aivan oikea. Minä olen liikkunut sen verran paljon maailmalla, että sellaiset maat, jotka ammatti-ihmisen näkemyksen mukaan eivät missään tapauksessa täytä kaikkia kriteereitä, kuitenkin hyväksyvät kansainvälisiä säännöksiä, ja me muut elämme siinä kuvitelmasa, että he toteuttavat niitä. Kyllä minä olen samaa mieltä, että me olemme niin kauhean rehellisiä, että meidän täytyy luonnollisesti pyrkiä sanatarkasti täyttämään kaikki vaatimukset, mutta itse asiassa me teemme sen nyt jo.

Oikeusministeri Halonen: Arvoisa puhemies! Mitä ed. Almgren ja ed. Wasz-Höckert sanoivat, niin kyllä asiaa on todella mm. vankiloiden osalta selvitetty ja pyritään tähän, mitä ulkoasiainvaliokunta toi esille. Mutta toinen asia on se, että tietysti mielellään näkisin sen aivan kokonaisuudessaan olevan myös sopimuksen hengen ja kirjaimen mukainen. Mutta jää tietysti ihmettelemään, kuten kansanedustajat edellä toivat esille,

niitä ei edes kovin kaukaisia maita, joissa on meidän kanssamme hyvin saman kaltainen järjestelmä, voisi sanoa melkeinpä pohjoismainen, ja siitä huolimatta ilman varaumia on voitu sopimukset hyväksyä.

Ed. Kääriäinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan mielenterveyslaki velvoittaa, että vakavan mielenterveyden häiriön yhteydessä lapset sijoitetaan erilleen aikuisista. En nyt muista ihan tarkkaan terminologiaa, koska en heti löytänyt tätä. Mutta jos on muun tyyppisestä mielenterveyden häiriöstä kysymys, silloin lapsi voidaan hoitaa aikuisten osastolla. Tämä on varmasti ongelma. Jonkin aikaa sitten vanhemmat ottivat yhteyttä sellaisessa tilanteessa, missä huumeita käyttävä nuori oli joutunut hoidettavaksi aikuisten osastolle, ja sitä hän piti kaikkein pahimpana mahdollisena paikkana eikä missään tapauksessa halunnut koskaan enää joutua sellaiseen tilanteeseen. Kyllä tämä on erittäin tärkeä asia, ja tässä varmasti olisi mahdollisuus löytää ratkaisu.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 273

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27

Suuren valiokunnan mietintö n:o 318

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 318. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen

ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden välillä virka-avusta veroasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 265

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25

Suuren valiokunnan mietintö n:o 317

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 317. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laeiksi veronkantoa koskevien säännösten muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 281

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 97

Suuren valiokunnan mietintö n:o 301

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 301. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 23 ja 30 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 6—8, 9 a, 10, 26 a ja 26 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 87 a, 108 ja 114 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 158 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä viidennen lakiehdotuksen 3 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoitavissa osakeyhtiöissä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 300

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 100

Suuren valiokunnan mietintö n:o 319

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 319. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—9 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 311

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 101

Suuren valiokunnan mietintö n:o 320

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 320. Ensin sal-

litaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Kyseessä on jo toinen vajaan kahden kuukauden aikana käsiteltävä Suomen valtion-takuita ympäristönsuojeluinvestoinneissa koskeva laki, investoinneissa, jotka suuntautuvat Suomen rajojen ulkopuolelle. Nyt esillä oleva laki koskee ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettäviä valtiontakauksia, ja tämä koskee lähinnä Suomen Neuvostoliiton alueella tapahtuvia investointeja.

Lain oleellinen kohta on 1 a §, jonka mukaan ”ulkomailla toteutettavien Suomen ympäristön tilaa merkittävästi parantavien investointien rahoittamiseen Valtiontakuu-keskus voi myöntää valtiontakauksia ja vientitakuuta siten, kuin tässä laissa säädetään” — siis ”merkittävästi parantavien”.

Tällä lailla nostetaan takuuoikeus 600 miljoonasta 3 000 miljoonaan. Neuvostoliiton talouden tila on sellainen, että Valtiontakuu-keskus ei pariin kuukauteen enää ole voinut myöntää takauksia Suomen viennille Neuvostoliittoon. Ympäristönsuojeluinvestoinnit otetaan nyt tästä asiasta erikseen ja siirretään itse asiassa meidän eli eduskunnan vastuulle, kuten todetaan laissa: ”erottamalla ne tavanomaisesta vientitakuutoiminnasta”. Toisin sanoen me olemme ottamassa vastuuta aika suuresta asiasta.

Tämän tietää myös hallitus, joka on esityksen antanut. Hallitus toteaa pariin kertaankin perusteluissa tämän asian. Se toteaa mm., että ”toiminnasta voi aiheutua huomattavia korvausmenoja” ja ”toiminnasta voi aiheutua huomattavia korvausmenoja, joiden määrää on kuitenkin etukäteen mahdotonta arvioida”.

Jotta liian kevyesti näitä vakuuksia ja takauksia ei myönnettäisi, kauppa- ja teollisuusjaosto ja valtiovarainvaliokunta ovat ottaneet perusteluihin aika tiukan kannan. Perusteluihin valtiovarainvaliokunta on liittänyt lausuman, että se ”pitää kuitenkin välttämättömänä, että myönnettäessä tässä laissa tarkoitettuja valtiontakauksia ja vientitakuuta niille vaaditaan täysin kattavat ja varmat vastavakuudet”. Tämä on vielä as-

tetta tiukempi kuin ennen joulua käsitellyssä budjettilaissa, jossa takuut olivat 300 miljoonaa markkaa ja jolloin valtiovarainvaliokunta myöskin lausui.

Todella vastatakuitten antajana yleensä Neuvostoliitossa on Valtionpankki. Kuitenkin on käynyt ilmi, sen myös Suomen valtion takuulaitos tietää, että on hyvin epävarmaa, kuinka pitkään Neuvostoliiton Valtionpankki toimii sikäläisissä oloissa. Voihan olla niin, että Venäjällä on aikanaan oma valtion pankkinsa. Tällaista keskustelua vakavassa mielessä käydään. Siinä mielessä tämä laki on eduskuntaan tuotu, että me poliittisina päättäjinä otamme tästä asiasta myös vastuun.

Puutun varsin kiinnostavaan asiaan, jota julkisuudessa ei ole aikaisemmin mielestäni todettu. Se on Kuolan tilanne. Tämän lain perusteluissa samoin kuin budjettilain perusteluissa ykkösasiana tuodaan esiin Kuola. Kuola on varsin selväpiirteisesti erotettava alue, sen saastuttavat yksiköt ovat varsin selkeästi osoitettavissa: ne ovat Montshegorsk ja Severonikel. Tämän takia on myös helppo sanoa, että nämä takuut koskevat ehkä lähinnä Outokummun tekemää sitoumusta ympäristönsuojeluinvestoinneista näiden laitosten parantamiseksi.

Me kutsuimme asiantuntijaksi jaostoon Metsäntutkimuslaitoksen korkeimman johdon eli ylijohtaja Eljas Pohtilan kuullaksemme, minkälainen on esimerkiksi Kuolan tilanne heidän mielestään. Metsäntutkimuslaitos on kahtena vuotena tehnyt kokeita 14 koealalla Keski-Lapissa aina Sevettijärveltä ja Raja-Joosepista jonnekin Nuortin korkeudelle asti. Tässä on mainittu mm. seuraavat paikat: Ainijärvi, Lokka, Aska, Sätsi, Raja-Jooseppi, Särkijärvi, Särkiselkä ja Sevettijärvi.

On mielenkiintoista todeta, että tutkimuksissa on kiistatta havaittu Keski-Lapin alue ilmansaasteiden osalta aivan ylivoimaisesti Suomen kaikkein puhtaimmaksi alueeksi. Totean, että tämä on Metsäntutkimuslaitoksen tutkimus. Karkeasti ottaen, erilaisia eroavuuksia tietysti on hyvinkin monessa paikassa, haposadekuorma on tällä alueella — mielellään nostaisi kartan ylös, mutta kuvitelkaa eteenne — vain noin 1/3 Etelä-Suomen päästöistä. Rikkiä milligrammoina neliometrille on vain noin 1/5 Etelä-Suomen arvoista, typen arvot 1/3—1/4 Etelä-Suomen

arvoista, kalsium vain 1/20, magnesium 1/10 ja natrium 1/10. Mistä tämä johtuu? Se johtuu siitä, että kuukaudessa on vain keskimäärin yksi piikki, yksi huippu. Tuulet suuntautuvat niin, että ne eivät puhalla Kuolan saastealueilta Suomeen. Ainoat korkeimmat saastealueet ovat Sevettijärvi ja Raja-Jooseppi, joissa saastearovot ovat korkeimmat siitä syystä, että saastepilvet tulevat sinne Pohjoiselta jäämereltä päin. Metsäntutkimuslaitoksen taholta todettiin myös: ”Mittään erityistä haposadekuormaa ei Metsäntutkimuslaitoksen mukaan Kuolasta voi tulla.” Tänä talvena saadaan tutkimustietoa Neuvostoliiton puolelta. Metsähallitus ei ole myöskään löytänyt Suomesta vastaavaa aluetta, mitä Neuvostoliiton puolelta löytyy.

Harsuuntumista on nähtävissä kuusen osalta, mutta siitäkään ei voida todeta, mistä se johtuu. Alueella on muistaakseni 2,6 hehtaarin pahannäköinen versosyöpäalue. Todelliset versosyövän laajat alueet ovat läntisessä ja keskisessä Suomessa. Siinäkin suhteessa tämä alue näyttäisi kaikkein puhtaimmalla maassamme. Edelleen suora siitaatti: ”Metsän kasvussa ei voi havaita mitään, jonka voisi panna tuolla alueella saasteiden tiliin.” Minä puhuin nyt siis vain tutkijoiden suulla ottamatta itse kantaa siihen, kuinka asiat ovat. En siihen pystykään.

Kaiken kaikkiaan kaksi vuotta kestäneiden tutkimusten perusteella tuntuu siltä, että puheet Kuolan alueen saastuneisuudesta ovat lievästi sanottuna varsin liioiteltuja. Tämä on syytä todeta, koska sekä laissa että lain perusteluissa korostetaan sitä, että rahaa, jota me takaamme, tulee käyttää ympäristön tilaa merkittävästi parantaviin investointeihin. Nyt puhuja esittää kysymyksen: Millä tavalla hallitus aikoo suhteuttaa tutkimusten tulokset ja laissa olevat pykälät ja perustelut yhteen niin, että näitä isoja varoja voidaan Kuolan projektiin siirtää? Asiantuntijan taholta tuotiin esiin, että todelliset ongelmat, mikäli on kyseessä huoli Suomen metsistä, keskittyvät Kymenlaakson ja eteläisen Suomen alueille. Siellä meillä on kasvavimmat metsät ja siellä ovat saasteet juuri äsken mainitsemiini verrattuina aivan toista luokkaa.

Haluan todeta, että ympäristöä saastuttavien kohteiden parantaminen Itä-Saksasta Puolan kautta Baltiaan ja muuhun Neuvostoliittoon on sen suuruusluokan asia, että

Suomen kansantalouden kantokyky voi olla vain hyvin marginaalinen näiden alueiden parantamisessa. Kyse on varmasti sadoista miljardeista markoista, kun otetaan Itämeren saastuneisuus mukaan. Sen takia näen, että Suomen asiana on toimia lähinnä katalysaattorina näiden maiden ympäristönsuojeluin-vestoinneissa ja siirtää meidän varallisuuttamme sinne sen verran, että näiden isojen maiden, maailmanmahtien, oma vastuu on pääasiallisena.

Herra puhemies! Minä olen tältä paikalta monesti ja viimeksi viime budjetin käsittelyn aikana todennut, että meillä on verovaroja kertynyt hyvien aikojen seurauksena niin paljon, että käsitys oikeellisuudesta ja suhteellisuudesta on jollain tavalla kadonnut. Me olemme liian herkästi siirtämässä suuria summia yhteen ja toiseen projektiin katteettomasti ja vastikkeettomasti rajojemme ulkopuolelle. On pakko varoittaa tästä kehityksestä sen takia, että ne summat ovat työllä nimenomaan meidän omalla työllämme ja ponnistelullamme, saatavia varoja. Jos tämä jotain hymyilyttää, niin ei kuitenkaan pitäisi, sillä viime kuukausien kehitys osoittaa, että varoittajat tässä suhteessa ovat sittenkin oikeassa.

Kaiken kaikkiaan meidän tulee informoida naapureitamme heidän omista ongelmistaan niin, että he ryhtyvät toimeen niiden ratkaisemiseksi. Meidän pitää antaa tietotaitoa ja muuta teknistä apua niin, että he osaavat sen hoitaa, mutta minä näen, että meidän suomalaisten velvollisuutena on pitää lähinnä huolta oman maamme ympäristöstä. Tämä on ensiarvoinen asia. Siihen me kykenemme ja siinä meillä varmasti on parantamista. Ei pidä kuvitella mahdolltomuuksia koko Euroopan ympäristönsuojelun parantamiseksi.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuuntelin hyvin suurella mielenkiinnolla valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan ed. Mäki-Hakolan puheenvuoroa. Siinä tuli ainakin minulle, joka en ole valiokunnan jäsen, hyvin paljon uutta esille. Sen vuoksi odottaisin, että hallituksen taholta käytettäisiin nyt eduskunnassa puheenvuoro. Sen jälkeen tiedettäisiin, mistä tässä on kysymys. Lähdetäänkö todella väärin suuntaamaan niin huomattavaa yhteisten varojen käyttöä kuin tässä on kysymys?

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuuntelin erittäin suurella mielenkiinnolla ed. Mäki-Hakolan puheenvuoroa, jossa oli hyvin paljon hyvin arvokkaita ajatuksia. Mutta kyllä minua hiukan kaakkoissuomalaisena kansanedustajana rupesi askarruttamaan, kun hän kovin yksioikoisesti sanoi, että hoidetaan itse vain omat ympäristöpulmamme. Totta kai, niin meidän tuleekin tehdä. Mutta kun elää sellaisella seudulla, missä omien pulmien hoitaminen ei auta kuin marginaalisesti sen katastrofin torjumiseksi, joka koko ajan on lähestymässä, niin tämä puhe muuttuu kovin kylmäksi ja kyyniseksi.

Ihan vain ed. Mäki-Hakolalle muistutukseksi siitä, että Itämeri nimenomaan Suomenlahden sillä osalla, mikä rajoittuu Kaakkois-Suomeen, on lähes saastuneimmillaan eikä vähiten Leningradin takia. Suuri teollisuuskeskittymä, joka on Leningradin ympäristössä, yhtäältä myös palavan kiven alueet Eestissä suoraan etelässä ja sellukombinaatit Leningradista hiukan pohjoiseen tuottavat rikkiä niin paljon, että pohjoisen Suomen Kuolasta tulevien saasteitten kohteena olevat alueet ovat erittäin pienimäärisiä siihen verrattuna. Se, että se siellä tietysti näkyy paremmin, johtuu arktisesta pohjoisesta luonteesta. Mutta toistan, herra puhemies, sen, että minusta emme voi rajata niin jyrkästi kuin rajasi ed. Mäki-Hakola.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mäki-Hakolalla oli mielenkiintoisia ajatuksia, mutta ehkä vähän vaaralliseksi asian tekee se yhteys, missä ne esitetään, ja se tilanne, missä ne esitetään. Ymmärtääkseni juuri Kuolan ympäristöavusta on Suomen ja Neuvostoliiton välillä pisimpään neuvoteltu ja sopimukset ovat ehkä lähimpänä toteutumistaan. Siinä mielessä jos tämän tyyppinen filosofointi, mitä ed. Mäki-Hakola esitti, rupeaa nyt jarruttamaan Outokummun Kuola-projektin viemistä eteenpäin, niin ajattelu ääneen juuri nyt tuntuu vähän vaaralliselta.

Olen myös sitä mieltä, että pitäisi järjestää haitalliset asiat jonkinlaiseen järjestykseen ja katsoa myös, mitä voidaan tehdä Nevalle. Kemirahan on tehnyt mm. hyvän Nevan vesienpuhdistussuunnitelman, jonka rahoitus saattaa olla 10 miljardin markan luokkaa. Siihen ei tietysti Suomi yksin pysty. Siinä

pitää olla muutkin Itämeren ympärymaat mukana.

Samaten, mihin ed. Kekkonen viittasi, Narvan lämpösähkövoimalan päästöt ovat ehkä Etelä-Suomen suurin rikkipäästölähde. Kaikki asiat pitäisi olla yhtä aikaa esillä. Mutta jotenkin minusta sieltä takaa ed. Mäki-Hakolan puheessa tuli esiin se ajatus, että loppujen lopuksi vaarat, haitat ja riskit ovatkin pienempiä kuin on väitetty.

Vihreillä ei ole ollut mahdollisuutta osallistua valtiovarainvaliokunnan työskentelyyn ja kuulla, minkälaisia käsityksiä siellä on esitetty. Minä pidän kyllä näitä ajatuksia Kuolan ongelmien vähättelynä. Jos ne eivät Suomeen vielä tule kuin piikinomaisesti, niin ehkä nyt olisi korkea aika tehdä jotain, ettei riski kasva.

Toinen asia vielä. En sääli pelkästään suomalaisia ja Suomen metsiä. Kyllä minulle on jokin arvo myös Kuolan alueella, vaikka se onkin Neuvostoliiton puolella, myös niissä ihmisissä, jotka siellä asuvat. Jos Suomi voi heitä auttaa ja heidän tilannettaan helpottaa, niin minusta meillä on moraalinen vastuu se tehdä.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Totean vain, että puhuin tiedemiehen suulla Kuolan saasteista ja totesin sen, mitä laki sanoo. En muuta, ed. Haavisto. Johtopäätökset ovat niiden, jotka toteuttavat lakia.

Mitä tulee ed. Kekkonen huomautukseen Kymenlaaksosta, niin en suinkaan sanonut, ettei meidän ei pitäisi olla jollain lailla mukana. Mutta on täysin utopistista kuvitella, että me yksin tai edes merkittävässä määrin pystyisimme ottamaan vastuullemme parannukset esimerkiksi Nevan veden osalta, Leningradin jätevesien osalta, Suomenlahden padon osalta, palavan kiven alueitten osalta Suomenlahden etelärannalta. Joku on jopa sanonut, että meidän pitäisi ottaa vastuu Leningradin alueen parista huonosta ydinvoimalasta jne.

Tarkoitin vain sitä, että meidän pitää toimia jonkinlaisena käynnistäjänä, katalyyttorina, ja olla jollain osalla mukana. Ei pidä kuvitella, niin kuin ed. Kekkonen puheenvuorosta kuului, että me hoitaisimme nämä asiat, pieni Suomi. Meillä ei ole siihen resursseja. Minä kyllä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajana tulot ja menot tasan

asettaen tunnen jonkinlaista huolta tästä asiasta.

Ed. Tenhiälä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Haaviston puheenvuorosta kävi esille, että tässä keskusteltaisiin asiasta, joka ei ole täysin selvä tai että siihen ei olisi perusteellisesti perehdytty. Mutta haluaisin todeta tässä mm. ylijohtaja Pohtilan lausunnon, jossa hän totesi itse sillä tavalla tästä selvydestä, että ainoastaan pari vuotta on voitu perusteellisesti tutkia näitä päästöjä eikä ole tästä syystä vielä paljon olemassa sellaista tietoa, joka antaisi riittävän pohjan. Mutta kuitenkin hänkin lausunnossaan totesi, että hyvin paljon merkit viittaavat juuri Kuolan puolelle niin kuin muissakin tapauksissa, että Neuvostoliiton puolelta on tullut saasteita.

Metsähallituksen edustaja Roiko-Jokela, joka niin ikään tarkasteli näitä, totesi mm. — olen kirjoittanut sen sanatarkasti ylös — että ”muutos puustossa on selvästi aiempaa suurempi, että vastaavaa ei ole ollut aikaisemmin”.

Siis kyllä he kantoivat koko ajan huolta siitä, että muutoksia on tapahtunut melkoisessa määrin, mutta nyt vasta on perusteellista tutkimustietoa siitä lähitulevaisuudessa olemassa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Minusta on erinomaisen hyvä asia, että valtiovarainvaliokunnan arvoisa puheenjohtaja kantaa tällä tavoin huolta valtion varoista ja niiden käytöstä. Siinä ei ole huomauttamisen sijaa negatiivisessa mielessä lainkaan. Kun hän aivan erityisesti kiinnitti huomiota tilanteeseen Itä-Lapin metsissä, katsoin aiheelliseksi tulla tänne eteen ja kommentoida joiltakin osin.

Hän totesi puheenvuorossaan, että näillä saastuttajälähteillä tarkoitetaan Severonikeliä ja Montshegorskia. Hän jätti mainitsematta yhden kaikkein pahimmista elikkä Petshenganikelin kaivoskombinaatin, joka on kaikkein vanhin ja kaikkein kurjimmassa kunnossa, joka vaikuttaa nimenomaan Inarinjärven tuntumassa olevalle alueelle ja sinne niitä saasteitaan syyttää. (Ed. Mäki-Hakola: Hyväksytään, mutta sekin on yksilöitävissä oleva alue, sitä tarkoitan!) — Kyllä, täysin, ed. Mäki-Hakola, olen tässä ihan samaa mieltä.

Hän käytti sellaista ilmaisua, että Itä-Lappi on ”puhtain alue”. Tämä on hyvin mielenkiintoinen tapa ilmoittaa asia. Nimitäin sillä laitoksella, jota itse johdan Itä-Lapissa, Värriön tutkimusasemalla, seuraataan näitä saastepilviä hyvinkin tarkoin. Varsin pitkiä jaksoja, päiviä, jopa viikko, puolitosta, on sellaisia, aivan niin kuin ilmeisesti ed. Mäki-Hakolan asiantuntijatkin ovat todenneet, että ilma on hyvin puhdasta, todella puhdasta. Sitten kun sattuvat sopivat tuulet naapurin puolelta, silloin yhtäkkiä tulee todellinen saastepilvi Suomen puolelle ja aiheuttaa sitä laskeumaa ja nimenomaan aiheuttaa puille tämän saaste-sanoisinko rasiituksen. Tutkijoiden mielestä missään nimessä ei pidä sortua laskemaan keskiarvoja, siis aikaan suhteutettuja keskiarvoja, vaan nimenomaan ongelmallisia ovat nämä saastepilvet silloin, kun ne naapurin puolelta Suomen puolelle tulevat.

Mutta tässä onkin yksi asia, joka on kokonaan jäänyt vielä tämän informaation ulkopuolelle. Se on se, että nyt vain sattuu olemaan niin, että maaperä ravinnekoostumukseltaan ja happamuusasteeltaan Suomen puolella on erityisen ongelmallinen Sallan kunnan pohjoisosassa ja Savukosken kunnan pohjoisosassa ja sillä tavalla luo rakenteellisen ongelman näille metsille. Nyt kun yhdistetään tämä maaperän kurja tilanne, joka on luontaisesti sellainen, ja saastepilvet ja saastelaskeumat, niin sillä tavalla syntyy tämä saastealtistus puissa. On olemassa selvä korrelaatio versosyövän elikkä versosurman ja tämän ongelma-alueen pohjan kanssa. Se saastealue oli pari vuotta sitten 200 hehtaaria, nyt se oli viime vuonna 40 000 hehtaaria. Siinä on aika merkittävästä alueesta kysymys.

Kuolan niemimaan puolella, itärajan takana, suurin tuhoalue on kai noin 80 kilometriä halkaisijaltaan. Ed. Mäki-Hakola totesi puheenvuorossaan, ettei paljon saastuneisuudesta voida Kuolan alueella puhua. Kyllä se nyt aika kauhean näköistä on, kun metsät ovat kulleet ihan kokonaan pystyyn ja maaperä on siinä tilassa, ettei siinä mitään satoihin vuosiin tule kasvamaan. (Ed. Mäki-Hakola: Näin en sanonut!) — Minä kirjoitelin ylös, mitä ed. Mäki-Hakola totesi. (Ed. Mäki-Hakola: Tiedemies puhuu!)

Arvoisa puhemies! Näissä asioissa ei koskaan pidä mennä liioittelemaan. Siinä olen

hyvin tarkkaan ed. Mäki-Hakolan kanssa samaa mieltä. Pitää tehdä kunnollista, pätevää tutkimusta, pitää tehdä luotettavasti johtopäätöksiä. Mutta ei myöskään pidä menetellä päinvastoin. Siis nämä ovat mielestäni hyvin asiallisia asioita, ja niitä pitää hyvin kiihkottomasti selvittää.

Nyt todettakoon, että, kiitos istuvan hallituksen ja eduskunnan, viime vuoden kahdessa lisäbudjetissa myönnettiin tutkimuksia varten sellaiset rahat, että tänä keväänä valmistuu Värriön tutkimusasemalla Euroopan modernein saastevaikutuksia metsiin tutkiva laitteisto ja koko systeemi ja sinne siirtyy paljon tutkijoita tekemään työtä. Silloin varmasti saadaan erittäin luotettavaa tietoa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, olen sitä mieltä, että nuo nikkelikombinaatit kannattaa jo taloudellisena hankkeena hoitaa kuntoon siellä itärajan takana.

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Ensiksikin totean ed. Pulliaiselle, että taidan olla ensimmäinen, joka olen kirjoituksissani ja puheissani varoittanut Kuolasta tulevista saasteista, hyvin monissa ja monta vuotta sitten. Sen takia onkin aika yllättävää todeta — siksi sen halusinkin sanoa — että tilanne ainakin erittäin tiedemiesten kannalta on tämä, minkä yritin viileästi selittää äsken.

Herra puhemies! Olen sitä mieltä, että tiedemiehinä itseään pitävien tulisi kyllä saman pöydän ääreen kokoontua ja sopia siitä, miltä tilanne näyttää. Meillä on poliittisilla päätöksentekijöillä aika vaikea tilanne, kun me joudumme hakemaan totuutta täysin ristiriitaisista kannanotoista. Me olemme mm. tutustuneet valtioneilintarkastajina Metsäntutkimuslaitokseen, ja täytyy kyllä järkytyksen todeta se tilanne, että meillä tiedemiehet keskenään riitelevät eivätkä pysty sopimaan siitä, millä tavalla tutkimuksia tehdään ja mitkä ovat niiden perusteet, ja aiheuttavat tällaisista sekaannuksista sitten niiden keskuudessa, joiden pitäisi saada varmaa tietoa.

Minä en, ed. Pulliainen, lähde suinkaan teidän kanssanne, joka olette professori, väittelemään siitä, oletteko te oikeassa vai väärässä. En suinkaan! Minä haluan uskoa, että te olette oikeassa, mutta kun toisenlaistakin tietoa esitetään, katson aiheelliseksi, kun on näin suurista rahoista kysymys, tuoda tämän kaltaisenkin tiedon esiin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 17.40 valtioneuvoston kyselytunnin päätyttyä.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 1 a, 3—5 ja 6 a §, lain uusi nimike, voimaantulosäännös, johtolause ja lakiehdotuksen nimike.

Täysistunto keskeytetään kello 16.25.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.
